

Hudobná výchova z pohľadu výsledkov získaných dotazníkovým prieskumom

Music education from the perspective of results gained by enquiry research

Miroslava Somogyiová

Abstrakt

Cieľom dotazníkového prieskumu bolo zistiť pozíciu jednotlivých médií v živote mladých ľudí vo vzťahu k predmetu hudobná výchova. Prostredníctvom dotazníkového prieskumu sme získali výsledky, ktoré poukazujú na postavenie hudobnej výchovy v sústave predmetov základnej školy v rámci vybranej vzorky respondentov, ako i vzťah respondentov k hudbe prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov.

The aim of enquiry research was to find out position of particular media in the life of young people in relation to subject "music education". Results were gained via questionnaire research that refers to position of music education in system of curriculum at elementary school in the frame of selected sample of respondents as well as relation of respondents to music through mass communication tools.

Key words

Hudba v médiách, hudobná výchova, masovokomunikačné prostriedky, mediálna kultúra.

Music in the media, music education, mass communicational media, media culture

Aj keď médiá ako také vstúpili do nášho života dávnejšie, ľudská spoločnosť nepocítovala ich vplyv tak intenzívne ako v dnešnej dobe. Hudba sa stala ich samozrejmovou súčasťou, fenoménom spoločenského a kultúrneho pohybu. Tento jav čoraz intenzívnejšie pozorujú bádatelia, pedagógovia, ale aj ostatní jedinci, najmä v súvislosti so zmenami v zaobchádzaní s kultúrnymi hodnotami.

Spojenie médií, hudby a vzdelávania sa posledných rokoch prezentuje najmä v prácach vydaných v Centre mediálnej kultúry pri Ústave hudobnej vedy SAV v Bratislave²¹⁴, na FF UK v Prahe²¹⁵ ako i zborníkoch štúdií vydaných v editorstve Jozefa Vereša v Nitre.²¹⁶ V spomenutých prácach sa stretávame s mnohými impulzmi pre hudobnú výchovu. Poukazujú na nevyhnutnú mobilizáciu hudobných pedagógov či už v rovine vedecko – výskumnej alebo v hudobnej praxe.

K nášmu dotazníkovému prieskumu nás inšpirovali spomenuté publikácie, ktoré zvyrazňovali získavanie argumentov o stave danej problematiky v reálnom pedagogickom priestore. Dotazníkový prieskum sme uskutočnili na základných školách v Chynoranoch a v Trávnici.

Výber subjektov

Výber vekovej štruktúry respondentov sledoval cieľ, ako v jednotlivých vekových kategóriách respondenti reagujú na kladené otázky. Veková štruktúra respondentov pozostávala zo žiakov 4. ročníka ZŠ (9-10 rokov), žiakov 7. ročníka ZŠ (12-13 rokov) a napokon žiakov 9. ročníka ZŠ (14-15 rokov). Tieto vekové kategórie boli vybrané na základe predpokladu meniacich sa hudobných záujmov detí a mladých v súvislosti s ich vývojom. Dotazníkovým prieskumom sme sa usilovali zachytiť zmeny hudobných a kultúrnych záujmov v jednotlivých vekových kategóriách.

Aby bola vzorka objektívnejšia, v dotazníkovom prieskume sme sa zamerali na dve základné školy a to v Chynoranoch a v Trávnici. Pri

²¹⁴ Kol. autorov. 2005. Multimediálna spoločnosť na prahu 21. storočia. Jej kultúra, umenie, hudba a neprekonané problémy. Bratislava: Asco. 2005

²¹⁵ Fukač, J. a kol. 1998. Hudba a médiá. Rukovet' muzikologa. Praha: FF UK. 1998

²¹⁶ Kol. autorov. 2006. Hudba, Integrácie, Interpretácie č.10. Nitra: PF UKF. 2006

Kol. autorov. 2008. Hudba, Integrácie, Interpretácie č.11. Nitra: PF UKF. 2008, ale i v sérii zborníkov štúdií, ktoré vychádzali od roku 1994 pod názvom Hudobno – pedagogické interpretácie

vyhodnocovaní sme však brali do úvahy vzorku z oboch škôl. ZŠ Chynorany disponuje s 398 žiakmi a ZŠ Trávnica so 111 žiakmi. Prieskumnú vzorku tvorilo 88 respondentov.

Pred zahájením dotazníkového prieskumu sme každú skupinu informovali ako označovať odpovede na kladené otázky.

Forma prieskumu

Respondenti obdržali anonymný dotazník (vyplnili len vek a pohlavie), ktorý obsahuje 7 otázok a 4 tzv. otvorené otázky, ktoré mali respondenti dokončiť výberom jednej z ponúknutých možností. Respondenti krúžkovali, dopĺňali, resp. vyznačovali na stupnici od 1-3, príp. 1-4 svoje odpovede v závislosti od typu otázky. V 4. ročníku vzhľadom na vek prieskum trval 40 min., v 7. a 9. ročníku 30 min.

Výsledky odpovedí respondentov sme pre lepšiu prehľadnosť vyjadrili v grafoch. Týmto spôsobom sa dajú ľahšie pozorovať odlišnosti v skúmaných vekových kategóriách. Každý graf obsahuje výsledky odpovedí žiakov jednotlivých ročníkov (za 4. ročník 32 respondentov, za 7. ročník 27 a za 9. ročník 29 respondentov) tak, aby sa dali ľahko a prehľadne pozorovať zmeny, ktoré za časové obdobie nastali.

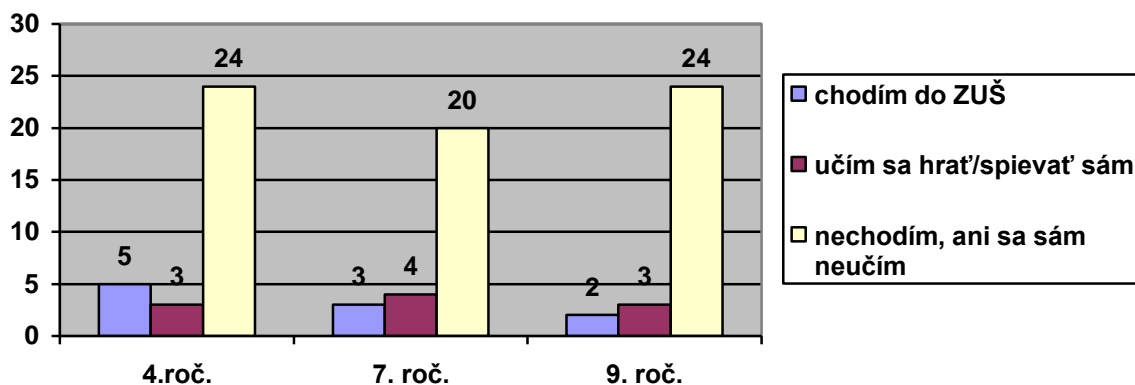
Otázky sme formulovali jasne a zrozumiteľne, aby respondentu nezavádzali a aby mu odpovede nespôsobovali ťažkosti. Zaujímali nás fakty z bežného života žiaka, jeho záľuby či prístup k informáciám. Hlavným cieľom tohto prieskumu bolo zistenie postojov k skúmanej problematike.

Analýza dosiahnutých výsledkov

Z vyplnených dotazníkov sme zistili, že respondenti otázky pochopili a nerobili im po obsahovej stránke problémy. Odpovede respondentov

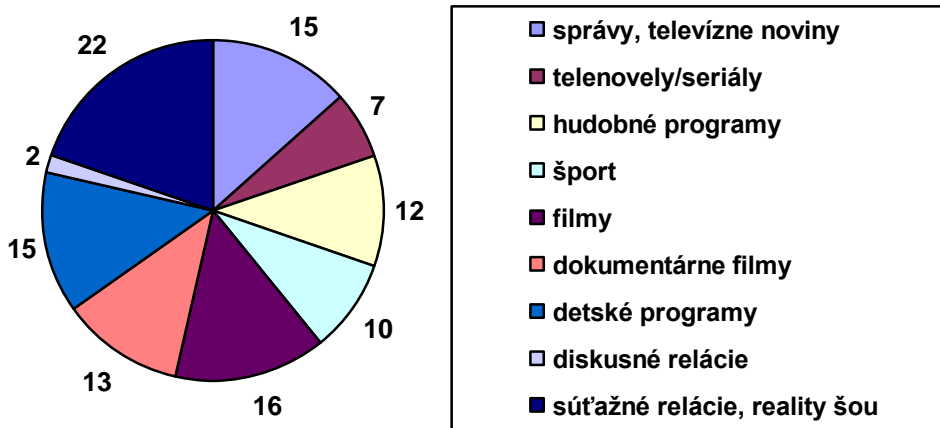
zároveň potvrdili našu hypotézu o vzťahu žiakov k predmetu hudobná výchova, ako i o vzťahu kultúrnym podujatiam s vyššou umeleckou hodnotou. Výsledky prieskumu uvádzame v grafických zobrazeniach spolu so znením jednotlivých úloh:

1. Navštevuješ Základnú umeleckú školu, alebo sa učíš hrať na hudobný nástroj, spievať'?

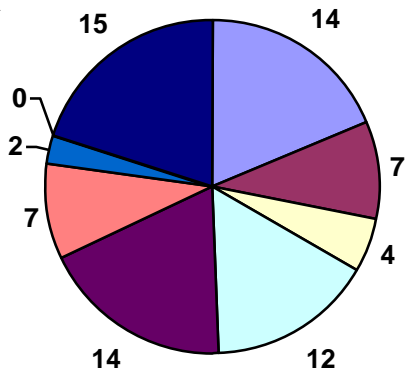

2. Ktoré z nasledujúcich druhov televíznych/rozhlasových programov pozeráš/počúvaš?

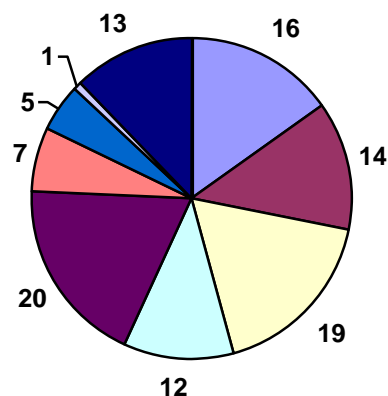
4. ročník

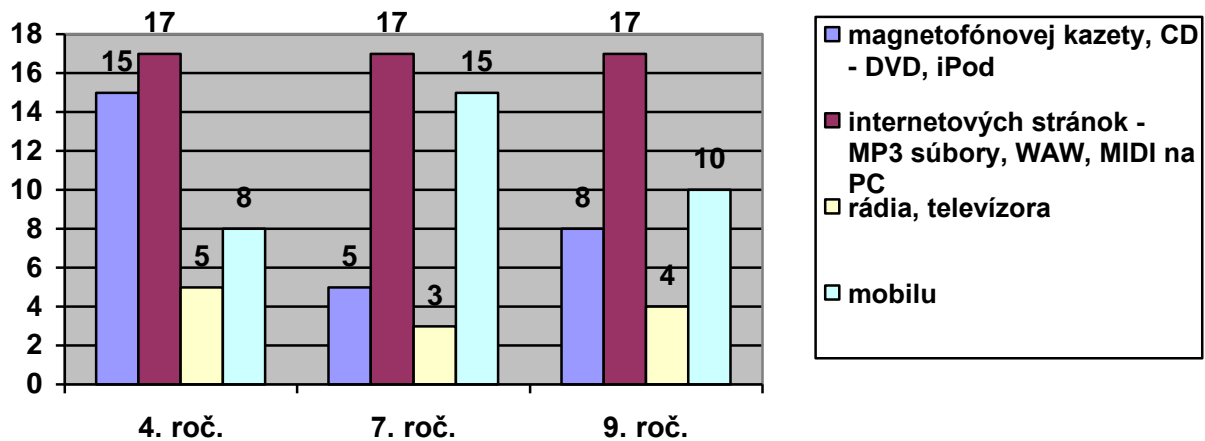
7. ročník

9. ročník

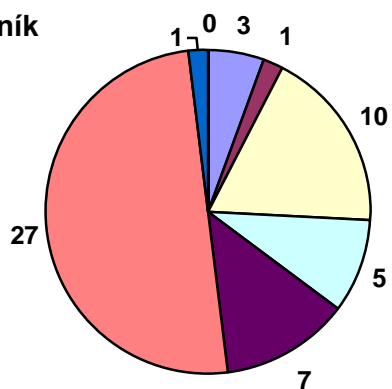

3. Najradšej počúvaš hudbu prostredníctvom...?

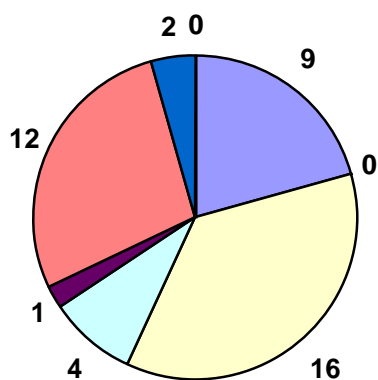

4. Aký druh hudby počúvaš?

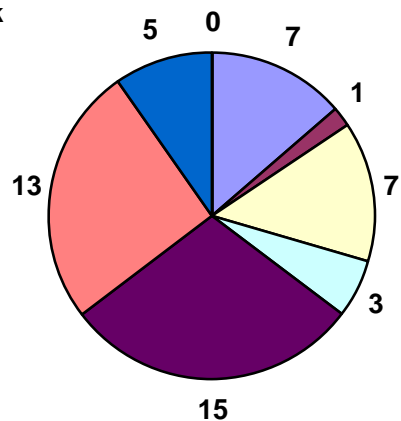
4. ročník

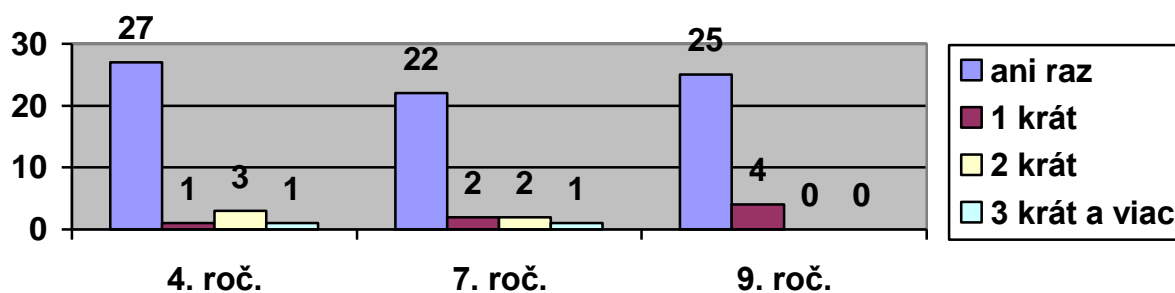
7. ročník

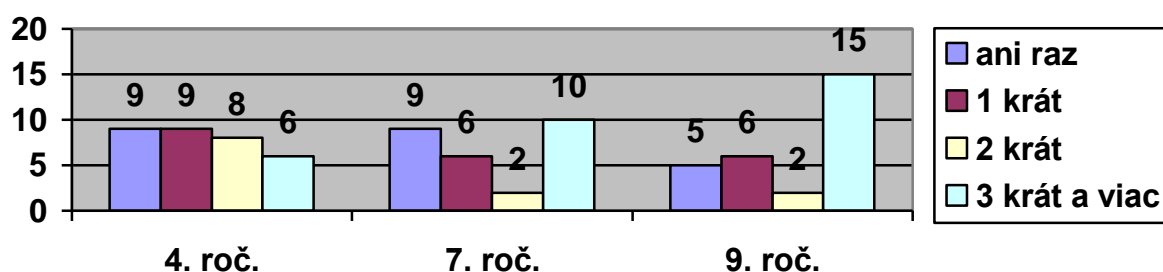
9. ročník

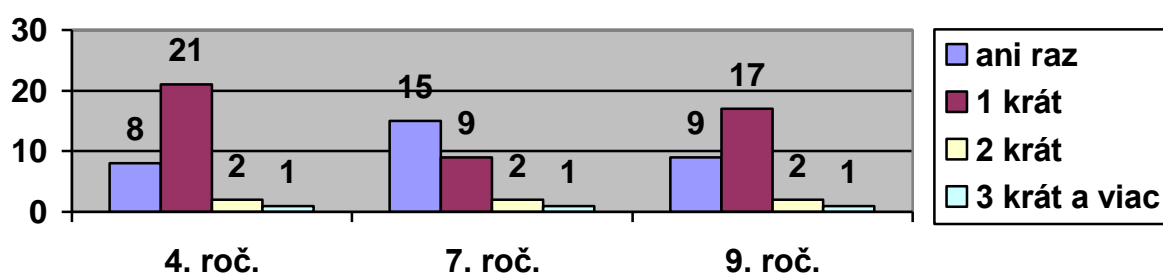
5. Koľkokrát za posledný rok si navštívil baletné alebo tanečné predstavenie?

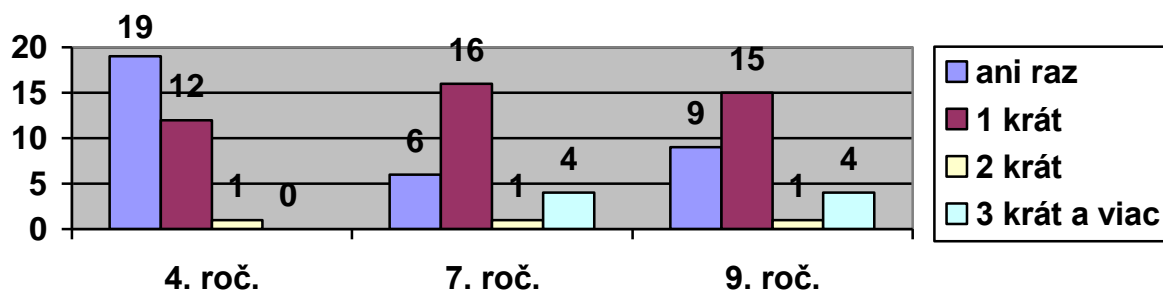
Koľkokrát za posledný rok si išiel do kina?

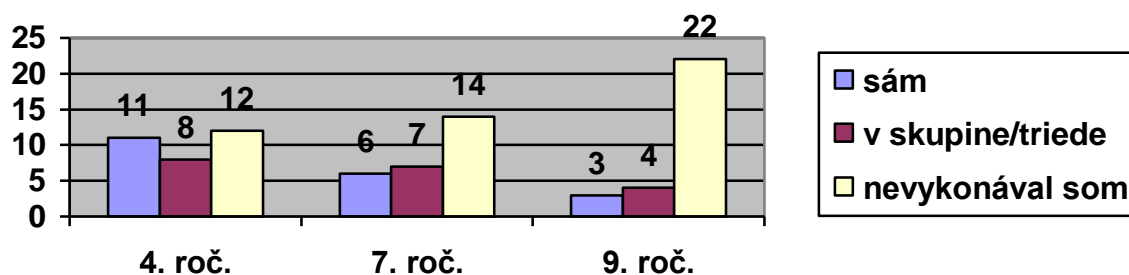
Koľkokrát za posledný rok si išiel do divadla?

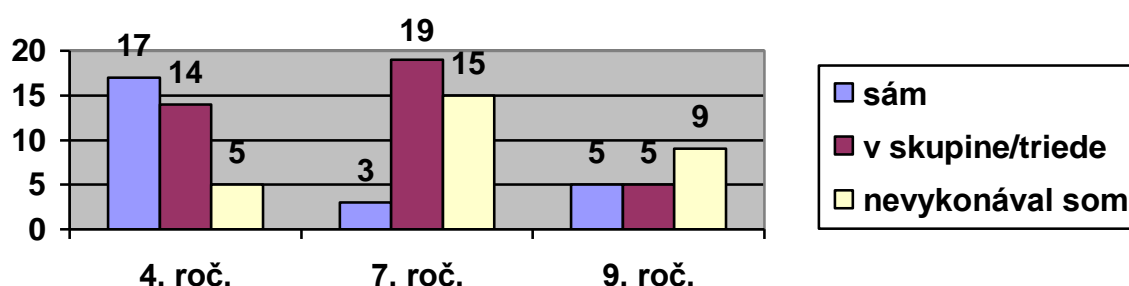
Koľkokrát za posledný rok si išiel na koncert?

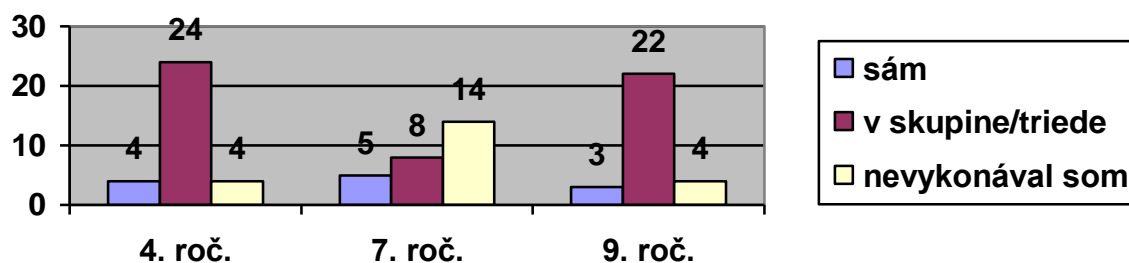
6. *Odpovedz či si za posledný rok sám alebo v organizovanej skupine (triede) hral na hudobný nástroj!*

7. *Odpovedz či si za posledný rok sám alebo v organizovanej skupine (triede) spieval!*

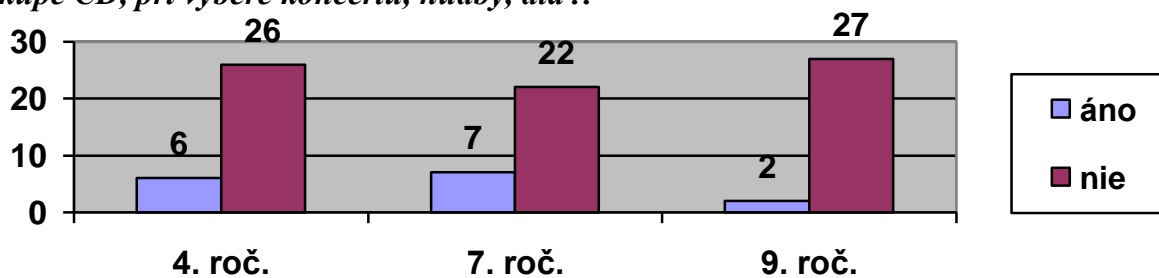

8. *Odpovedz či si za posledný rok sám alebo v organizovanej skupine (triede) tancoval!*

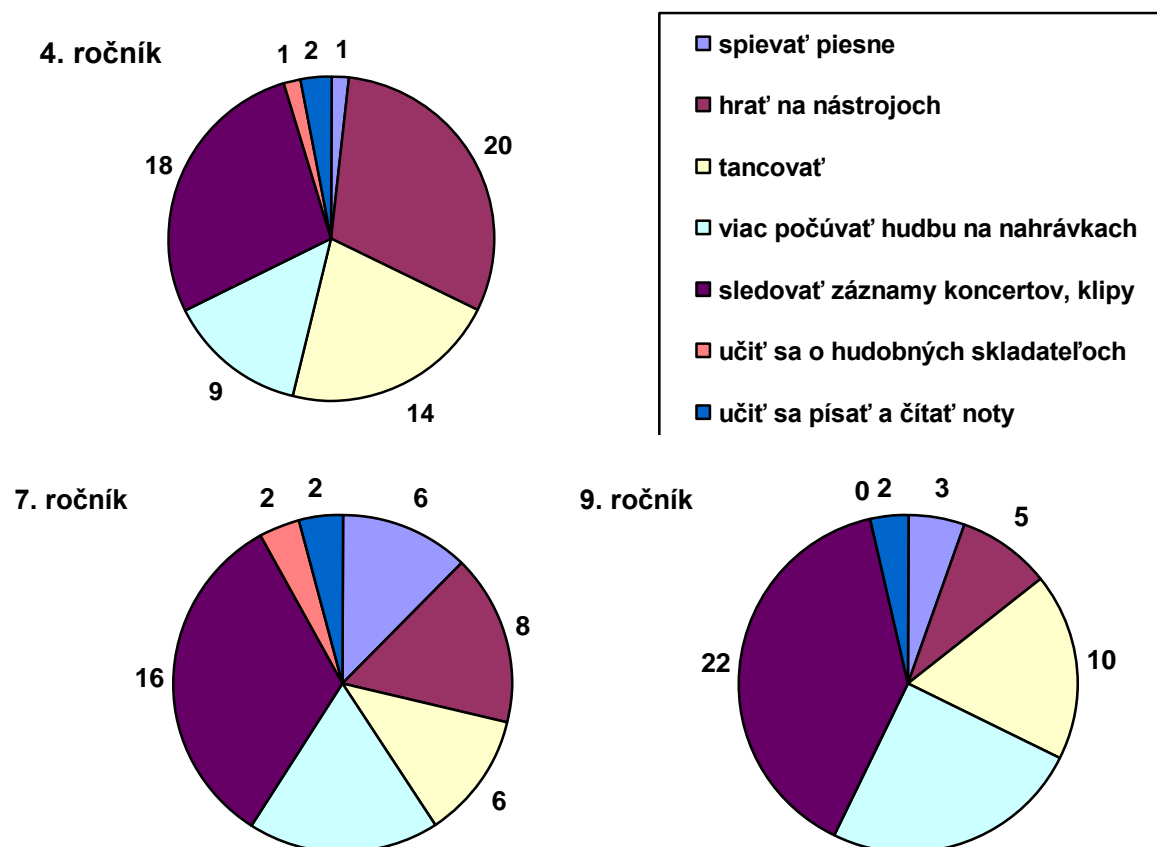

9. *Rozširujú ti hodiny hudobnej výchovy obzor o tvojej obľúbenej hudbe/spevákovi/skupine?*

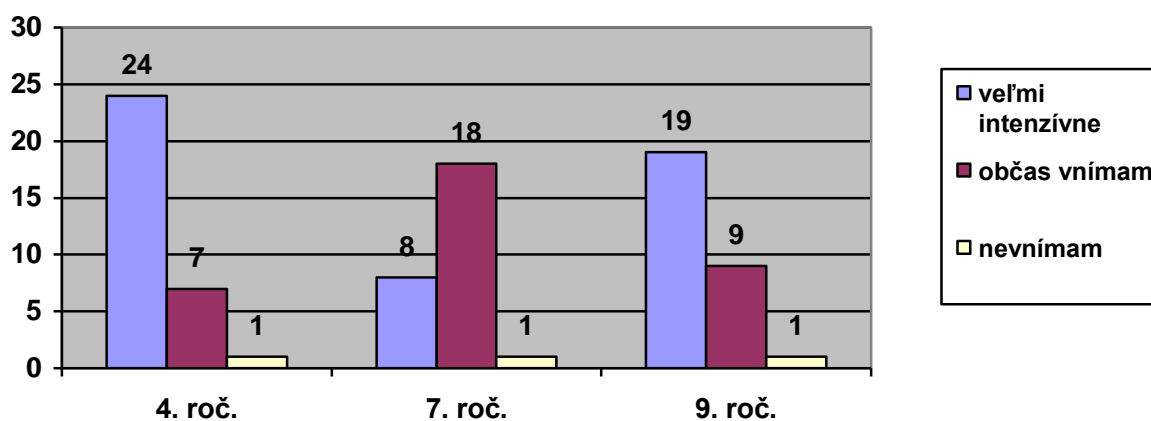
10. *Ovplyvňujú ťa hodiny hudobnej výchovy (informácie, ktoré sa z nich dozvieš) pri kúpe CD, pri výbere koncertu, hudby, atď.?*

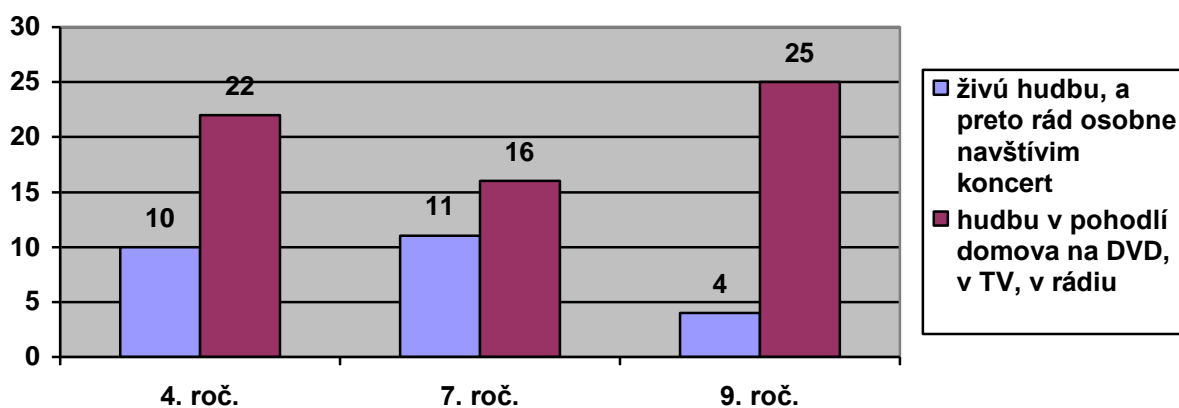
9. Ktoré činnosti/informácie ti chýbajú na hodinách HV a chceš si ich vykonávať?

10. Keď sleduješ film, reklamu, televízny program, hudbu v pozadí vnímaš:

11. Radšej si vypočujem:

Na základe údajov uvedených v grafoch môžeme konštatovať nasledujúci stav vo vybraných obciach:

- ✓ návštevnosť základných umeleckých škôl je žalostne nízka a nemá tendenciu sa zlepšovať s pribúdajúcim vekom,
- ✓ internetové stránky a mobilné telefóny sú obľúbenými prostriedkami pre distribúciu hudby,
- ✓ generácia mladých ľudí sa stala „hip hopovou, rockovou a popovou,“
- ✓ návštevnosť kultúrnych podujatí (divadelných, či tanečných predstavení) je nízka, na jedného študenta pripadá v priemere 1 návšteva kultúrneho podujatia za kalendárny rok,
- ✓ záujem o hru na nejaký hudobný nástroj s pribúdajúcim vekom klesá, avšak záujem o počúvanie hudby stúpa,
- ✓ podľa výsledkov môžeme konštatovať, že hudobné činnosti ako je spev a tanec sa na hodinách hudobnej výchovy vykonávajú len sporadicky,
- ✓ výrazne dominujú odpovede, že hudobná výchova nemá na žiakov a ich kultúrnosť skoro žiaden vplyv,
- ✓ žiaci nepopierajú význam hudby, pretože ju počas jednotlivých programov médií vnímajú a analyzujú, napriek tomu, uprednostňujú počúvanie hudby v pohodlí ich domovov.

Odporúčania pre prax

Z uvedených zistení vyplýva, že hudobná výchova na skúmaných školách nie je atraktívnym predmetom pre žiakov. Žiaci však prejavujú potenciál a vôľu o preniknutie do hudobných aktivít a tajov hudby. Z výsledkov sa dá usúdiť, že žiaci sú silnejšie ovplyvňovaní mediálnymi zdrojmi než samotným vyučovacím procesom v predmete

hudobná výchova. Preto sa prikláňame k názorom, že najväčšia zodpovednosť zostáva na učiteľovi, ale aj na ďalších pracovníkoch rezortu školstva.

Daná problematika vyžaduje, aby bol učiteľ hudobnej výchovy neustále v kontakte so záujmami žiakov, dokázal ich sledovať, analyzovať, vyhodnocovať a následne obohacovať výchovno-vzdelávací proces hudobnej výchovy. Samozrejmom nevyhnutnosťou by sa malo stať, pravidelné zverejňovanie dosiahnutých vedeckovo-výskumných výsledky pre hudobnú prax s konkrétnymi návrhmi riešenia problémov. Z jednou z ciest ako zlepšiť tento všeobecne známy fakt, je zlepšiť spoluprácu s masmédiami. Médiá sa stali prirodzenou súčasťou života mladých ľudí. Ako to potvrdil náš prieskum, súčasný kontakt s hudbou majú žiaci väčšinou iba prostredníctvom mediálnych zdrojov. Preto sa treba zamerať na ich pragmatické využívanie v praxi. Užitočným sa môžu stať rôzne školenia, semináre, ako i spolupráca s verejnoprávnymi i súkromnými médiami, čo by mohlo iniciovať hudobno – pedagogickú odbornú verejnosť k systematickému úsiliu o zlepšenie tohto neutešeného stavu v oblasti hudobnej výchovy. Určitým inšpiračným zdrojom by sa mohlo stať hnutie, ktoré bolo vyvíjané v 80- tých rokoch minulého storočia na pôde Pedagogickej fakulty v Nitre v spolupráci s hudobnými inštitúciami, kde dominovali celospoločenské záujmy nad individuálnymi.

Kontakt

Mgr.Miroslava Somogyiová

Chynorany

Somogyiova@pobox.sk